

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Oslo, 26. april 2023

Høringssvar fra Kristiania – NOU2023:4 Tid for handling. Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste.

Kristiania viser til høringsbrev ref 23/92- fra Helse- og omsorgsdepartementet, omhandlede Helsepersonellkommisjonens *NOU2023:4 Tid for handling. Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste*.

Innspill til høringsnotatet:

Kristiania vil innledningsvis berømme arbeidet kommisjonen har gjort og støtter de problemstillingene som reises. Under følger Kristianias tematiske tilbakemeldinger til utredningen.

Kommisjonen har i sin rapport adressert dagens situasjon og hvilke utfordringer vi kommer til å stå overfor i fremtiden. Kristiania anerkjenner situasjonsbildet for organisering av helsesektoren, status og utvikling for personellet i helse- og omsorgstjenestene og fremtidige behov.

Kommisjonen har videre foreslått konkrete tiltak i enkelte kapitler av rapporten.

Innledningsvis vil Kristiania uttrykke at vi støtter forslagene til tiltak som kommisjonen har presentert. Tiltakene er fornuftige og tidsriktige med tanke på utfordringene vi står overfor, og de som vil komme. Kristiania har som formål med høringssvaret å belyse hvordan vi som utdanningsinstitusjon kan påvirke de foreslåtte tiltakene for å lykkes. Siden tiltakene ofte går på tvers av de ulike kapitlene i rapporten, vil Kristiania presentere våre bidrag tilknyttet rapporten i kategorier under.

Utdanning

Kristiania slutter seg til utvalgets vektlegging av utdanning og kompetanseutviklende tiltak for at vi som samfunn også i fremtiden skal kunne tilby gode helse- og omsorgstjenester over hele landet. De menneskelige ressursene, i form av personellet i helse- og omsorgstjenesten, er den viktigste faktoren for gode tjenester og behandling. Vi deler situasjonsforståelsen knyttet til behovet for solide grunnutdanninger som bygger oppdatert generalist- og spesialistkompetanse, så vel som kortere eller mer oppgaverettede utdanninger som gir oppdatert eller supplerende kompetanse.

Demografisk utvikling, nye behov og høy innovasjonstakt nødvendiggjør en systematisk satsning på livslang læring i helse- og omsorgssektoren. Som utdanningsinstitusjon anerkjenner og støtter vi behovet for dimensjonering og tilpasning av utdanningstilbud som kan bidra til å svare på behovet for oppdatert kompetanse gjennom hele yrkeslivet og i alle deler av landet.

Kristiania vektlegger i likhet med utvalget betydningen av lokal forankring i utdanningstilbudene, der for eksempel et tett samarbeid mellom høyere utdanningsinstitusjoner og lokale studiesentra er en samarbeidsform som bidrar til høy faglig kvalitet og forankring i lokale behov. Imidlertid vil vi tilføye at en del videreutdanningstilbud, særlig kortere eller supplerende tilbud, vil kunne møte kompetansebehovet også gjennom fleksible og nettbaserte tilbud. Dette kan lettere tilpasses den enkeltes jobb- og livssituasjon samtidig som faglig og pedagogisk kvalitet ivaretas gjennom solide fagmiljø, læringsteknologiske muligheter og nettpedagogisk forankring. I dette støtter vi oss blant annet på det utvidete fleksibilitetsbegrepet, som i tillegg til fleksibilitet i tid og sted setter den lærende i sentrum og vektlegger fleksibilitets-dimensjoner som ivaretar tilpasning til den enkeltes forutsetninger og behov (NIFU-rapport 2020:29), samt NIFUs evaluering av tilskuddsordningene for fleksible og desentraliserte utdanninger (NIFU-rapport 2022:28).

For å lykkes med en helhetlig og systematisk kompetanseheving gjennom videreutdanning er det i tillegg til relevante, oppdaterte, praksisnære og godt tilpassede utdanningstilbud avgjørende at det legges til rette for at personell i helse- og omsorgstjenesten kan nyttiggjøre seg mulighetene for kompetanseheving. Rammevilkår som muliggjør videreutdanning mens

man står i jobb, for eksempel vikar- og insentivordninger, vil være en forutsetning for å kunne utnytte kapasiteten i universitets- og høyskolesektoren på best mulig måte. Det presiseres at fullfinansierte studieplasser ikke er nok, da arbeidsplassen også må ha finansiering for å sette inn vikar for den ansatte i forbindelse med samlinger eller eksamen.

Kristiania er enig i kommisjonens ulike forslag for å løfte helsefagarbeidere og synliggjøre hvilke muligheter yrkesgruppen har til kompetanseheving og nye oppgaver og ansvar.

Kristiania har et unikt utdanningstilbud med både fagskole og høyskole og kan de kommende årene bidra med å utvikle kompetanseløp som gir helsefagarbeidere muligheter for både høyere yrkesfaglig utdanning og faglig godkjenning for overganger (fritak) til for eksempel helsefaglige bachelorprogrammer. En slik mulighet kan påvirke flere til å fullføre fagbrevet og stå flere år i jobb som helsefagarbeider. Slike utdanningsløp kan være både på heltid og deltid, og gjennomføres desentralisert og fleksibelt. Kristiania mener at tilbud via fagskole til bachelor i mange tilfeller er bedre alternativer enn y-veien. Med fullført fagskolegrad vil kandidaten ha en attraktiv kompetanse og muligheter til høyere utdanning, og vi mener at dette vil sikre at flere fullfører utdanningen enn å bruke y-veien som har et betydelig frafall. Kristiania har en stor andel studenter som tas opp på realkompetansevurdering, både på fagskole og bachelornivå. Som en stiftelse med lokalt opptak har vi mulighet for å gi ufaglærte formell kompetanse gjennom opptak på grunnlag av realkompetanse. For mange vil fagskoleutdanninger med praktisk undervisning og høy yrkesrelevans være et bedre alternativ enn høyere utdanning.

Det er viktig at den økonomiske støtten gjennom Lånekassen til studenter som tar delvis utdanning i utlandet for å oppnå en helsefaglig profesjon ikke svekkes, da vi på grunn av lavt antall studieplasser innenfor enkelte helseprofesjonsutdanninger er avhengig av at studenter studerer i utlandet. Disse studentene får også med seg en internasjonal erfaring og kontaktnett som studenter ved norske institusjoner i mindre grad kan erverve seg selv. Kristiania mener at det er en styrke at deler av utdanningen tas i Norge, hvor de kan kommunisere faglig på norsk til pasienter og medstudenter, mens deler tas i utlandet. Et eksempel på dette er Bachelor i Biomedisin ved Kristiania, som kan komplimenteres med 4-5 års medisinutdanning.

Forebygging

Kristiania er enig i at det må legges vesentlig vekt på forebygging i det videre arbeidet innen helse. Slik vi ser det er det mange elementer man kan benyttes for å styrke den samfunnsmessige forebyggingen. For det første mener vi at universell utforming må komme mer frem på alle samfunnsområder. Universelt utformede tjenester og produkter er noe vi mener er en påvirkningsfaktor på helse. Til tross for at ordningen ble innført ved lov i 2018, mener Kristiania det fremdeles er mye uoppnådd potensiale for universelt uformede tjenester. Som utdanningsinstitusjon kan vi være med på å synliggjøre viktigheten av universell utforming i alle våre studier, herunder blant annet teknologiske-, helserettede- og kreative fag. En større satsning på innholdet i studier vil være en investering i folkehelse og forebygging.

Rapporten viser til at Norge vil møte en eldrebølge, i tillegg til å ha færre ansatte i helse- og omsorgstjenestene til å møte den kommende bølgen. Kristiania mener at man må legge vesentlig vekt på å styrke den delen av befolkningen som står i jobben, med å håndtere eldrebølgen. Dette kan gjøres med en bærekraftig håndtering av personell og utstyr. Utdanningsinstitusjoner har en jobb å gjøre med å lære opp morgendagens ledere i hvordan man best mulig skal forvalte sine medarbeidere. Kristiania har lang erfaring og kunnskap innen personalledelse og helsefag, den tverrfaglige fagkompetansen skal kunne danne grunnlag for en ny skolering av fremtidige personal- og ressursstyrere. Kristiania vil med det bidra til å legge fundamentet for å holde personer i helsesektoren.

Kompetanse innen helsearbeid og forebygging finnes ikke bare i de offentlige instansene, men også innen frivilligheten. De utgjør en verdifull ressurs for samfunnet som Kristiania mener må fremheves bedre enn hva det gjøres i dag. For å styrke kompetansen innen frivillig sektor foreslås det at frivillige får tilbud om fullfinansierte kurs av 2,5-5 studiepoeng, lik tilbudet som blir gitt til ansatte innen helse- og oppvekstsektoren. I henhold til folkehelseloven § 4 tredje ledd nevnes det «Kommunen skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor». Lovens ordlyd legger opp til at den enkelte kommunen kan avgjøre hvordan man vil legge til rette. Kristiania mener at i en situasjon hvor vi har behov for ressurser for å avlaste eller bistå inn i helsetjenestene, bør kommuner ha en større plikt til å samarbeide med frivilligheten. Vi vil med det foreslå at bestemmelsen nevnt over, blir spisset til, for eksempel, at kommuner skal inkludere frivillig sektor, så langt det er mulig og forsvarlig, i sitt arbeid innen folkehelse.

Kristiania er av den oppfatning at forebyggende tiltak på folkehelseproblemstillinger vil redusere belastningen på helsetjenesten i de enkelte kommunene.

Forskning og utvikling

Kristiania støtter forslaget om et forskningsprogram for å utvikle ny teknologi og innovative arbeidsprosesser med formål om mer effektiv bruk av arbeidskraft i helse- og omsorgstjenestene. Vi støtter også forslaget om et utviklingsprogram for effektiv organisering og oppgavedeling. Det er et godt alternativ om et slikt utviklingsprogram organiseres som en utvidelse av Tørn-prosjektet. Vi anbefaler at forskningsinstitusjoner også kan komme med forslag til forsøk, som del av Tørn-prosjektet, i samarbeid med helse- og omsorgstjenestene. Helsepersonellkommissjonen har naturlig nok fokus på personalet i helse- og omsorgstjenestene. Vi ønsker likevel å minne om at arbeidet innen helse- og omsorgstjenestene i stor grad påvirkes av pleien og behandlingen som gis. Forskning på mer kostnadseffektive pleie- og behandlingsformer vil også påvirke behovet for arbeidskraft innen helse- og omsorgstjenestene.

Legge til rette for utdanning ved finansiering og karriereløp

Kristiania støtter kommisjonens syn på at en levelig arbeidsbelastning, trivsel, motivasjon og faglig utvikling er viktige for både å rekruttere og beholde ansatte. Etter- og videreutdanningsløp som gis som nettstudier eller desentralisert utdanningsløp, vil gjøre det mulig å benytte kompetanseutvikling som et virkemiddel for at flere ansatte blir i klinisk- og pasientnært arbeid i hele yrkeskarrieren. En tilrettelegging for livslang læring må finansieres ikke bare gjennom fullfinansierte studieplasser, men også finansiering til helse- og omsorgsinstitusjonene slik at vikarer kan settes inn når faste ansatte er på undervisningssamling. Slik det er i dag er det flere institusjoner som ikke råd til å sende sine ansatte på undervisningssamling da de ikke har budsjetttramme til å sette inn en vikar.

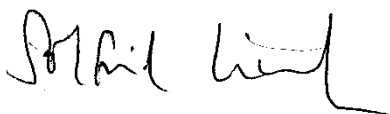
Kristiania støtter kommisjonens syn på at profesjonskampen innenfor helsesektoren må legges til side, slik at det skapes en god samarbeidsarena. Finansiering av studieplasser, hvor de som mangler formell kompetanse, men har lang erfaring, får mulighet til å oppnå autorisasjon gjennom et komplimenterende utdanningstilbud, kan være en løsning. Utdanningstilbudet må fremstå som attraktiv hvor ny kunnskap erverves, og mulighetene for å øke sin kompetanse ytterligere i fremtiden skisseres. Flere av stillingskategoriene innenfor helsesektoren er

lavtlønnede yrker, og det er derfor spesielt viktig at etter- og videreutdanning blir fullfinansiert.

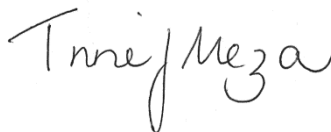
Digitalisering

Kristiania støtter forslagene fra Helsepersonellkommissjonen om å forbedre helse- og omsorgstjenestene gjennom digitalisering og ny teknologi. Kommisjonen foreslår å utvikle nye initiativer for å styrke digital kompetanse i helse- og omsorgstjenestene. Dette inkluderer blant annet å skape nye grupper av fagpersoner som besitter både helsefaglig kunnskap og teknisk og digital kompetanse. Utviklingen av digital kompetanse er nødvendig for å optimalisere eksisterende digitale løsninger og implementere nye løsninger. Kristiania ønsker å bidra med å etablere slike relevante studieprogrammer, inkludert bachelor- og masterprogrammer, og mer praktiske tilbud gjennom Fagskolen og Etter- og Videreutdanning. Utdanningene vil bidra til et digitalt kompetanseløft, men kan også skape en positiv forventning i sektoren til hvordan teknologi kan bidra til en styrking av helsetilbudet i befolkningen.

Kristiania støtter kommisjonens prinsipp om å bruke tilgjengelig teknologi for å automatisere oppgaver som ikke krever direkte kontakt med pasienter, brukere eller pårørende. Dette inkluderer oppgaver som rapportering, informasjonsinnsamling, dokumentasjon og logistikk. Målet er å automatisere og effektivisere disse oppgavene så mye som mulig, samtidig som man tar hensyn til mulighetene og begrensningene i tilgjengelig teknologi. Kommisjonen beskriver på en god måte en hensiktsmessig utprøving av nye tiltak gjennom pilotering, vurdering og mulig oppskalering.

Solfrid Lind
Administrerende direktør

Trine J. Meza
Rektor